

УДК: 005.334:005.221

Бочко І.С.

студентка гр. ЗМТ-22мг

Кондратенко А.О.

студент гр. МТ-22мг

Українська інженерно-педагогічна академія

м. Харків, Україна

наук. кер. – к.е.н., доцент Прокопчук Л.М.

ПІДПРИЄМНИЦЬКІ РИЗИКИ І СПОСОБИ ЇХ ЗНИЖЕННЯ

Підприємницький ризик виникає під впливом наперед непередбачених причин. Він відбиває ступінь успіху (чи неуспіху) діяльності підприємця проти заздалегідь запланованими результатами. Ризикові ситуації виникають в залежності від невизначеності внутрішнього і зовнішнього середовища на роботу фірми, вплив якої включає об'єктивні економічні, соціальні, політичні та інші умови, в рамках яких підприємець здійснює свою діяльність і до зміни яких змушений пристосовуватися.

Невизначеність ситуації для підприємця обумовлюється тим, що вона залежить від багатьох змінних факторів, включаючи зміни економічної кон'юнктури, дії контрагентів та інших осіб, поведінка яких не завжди можна

точно передбачити [1]. Наприклад, причиною початкових ризиків у разі виникнення підприємства чи організації вважається:

- відсутність рівня попиту на вироблену продукцію, роботи чи послуги;
- відсутність або обмеженість ринків, каналів та обсягів збуту;
- невеликі (або зовсім відсутні) виробничі та інші площі та обладнання, плагіат товарів та послуг, відсутність належної якості продукції та послуг, відсутність кваліфікованих кадрів та ін.;
- відсутність джерел фінансування;
- велика конкуренція;
- відсутність цінової, рекламної та іншої політики;
- неможливість з боку продавця надання післяпродажного обслуговування;
- непосильні податкові платежі, швидкий темп інфляції;
- передкризовий стан або дефолт у країні;
- воєнний стан.

Однією з причин виникнення невизначеності є недостатнє знання про зовнішнє підприємницьке середовище. Інший причиною виникнення невизначеності можна назвати випадковість, коли майбутні події складно передбачити, оскільки ті чи інші події відбуваються непередбачено (вихід ладу, зміна попиту продукцію, невиконання постачальниками зобов'язань). Також причиною виникнення невизначеності можна назвати протидію — це коли ті чи інші події ускладнюють ефективну діяльність підприємницької фірми (конфлікти між підрядником та замовником, трудові конфлікти в колективі тощо). Таким чином, поняття невизначеності та ризику тісно взаємопов'язані і відіграють дуже важливу роль у підприємницькій діяльності [2].

Залежно від зони охоплення, підприємницький ризик можна поділити на 2 рівні:

1. Стратегічний. Він стосується широких аспектів діяльності компанії, на які вона не може вплинути. Причини ризику: впровадження конкурентами нових технологій, поява нових, досконаліших компаній, що призводить до жорсткості конкуренції.

2. Проектний та програмний (тактичний). Цей ризик тісно пов'язаний із стратегічним розвитком компанії. Зростання та підвищення конкурентоспроможності неможливі без успішної реалізації необхідних проектів. Реалізація проектів потребує великого обсягу інвестицій, часу та зусиль. Особливо актуальними є ризики технологій, процесів, а також людський фактор.

Основна мета компанії – це не уникати, а передбачати та оцінювати ризики. Тому, здійснювати ефективне управління ризиками має спеціальний підрозділ чи працівник. До обов'язків підрозділу має входити:

Розробка детального плану управління ризиками;

Збір інформації про ризики, до яких схильна компанія, з оцінка та ранжування, а також інформування про них керівництва;

Консультації підрозділів компанії з питань управління ризиками.

Одним із способів зниження ризиків є впровадження системи контролю, орієнтованого на ризик [1]. Суть системи полягає у виявленні подій, які можуть спричинити виникнення ризиків (так звані точки контролю, що характеризуються підвищеним ризиком), а також розробки контрольних процедур, що дозволяють відстежувати рівень ризику.

Створення системи внутрішнього контролю, орієнтованого на ризик, здійснюється за такими етапами:

Визначення та опис бізнес-процесів, що впливають на досягнення цілей організації;

Виявлення по кожному бізнес-процесу реальних і ймовірних ризиків. Оцінку ризиків проводять за двомірною системою: ймовірність настання ризиків; розмір можливих втрат негативного впливу наслідків ризиків;

Прийняття рішення про характері реагування на ризики, призначення під кожен ризик відповідального. Може бути прийнято одне з таких рішень:

- ухилення від ризику, що передбачає припинення діяльності, яка веде до ризику, або страхування ризиків;

- скорочення ризику шляхом впровадження заходів контролю для

зменшення впливу ризику;

- перерозподіл ризику шляхом зменшення впливу ризику за рахунок перенесення/перерозподілу частини ризику (до цієї групи належить, наприклад, хеджування - це процес страхування ризиків від можливих втрат шляхом перенесення ризику зміни ціни з однієї особи на іншу);

- прийняття ризику, при якому не вживаються жодні дії для того, щоб знизити вплив ризику, компанія бере на себе відповідальність за результати такої бездіяльності.

Розробка процедур внутрішнього контролю, що мінімізують ризик (як стандарт використовується показник залишкового ризику, тобто рівня ризику, прийняттого для підприємства):

- Превентивні - це процедури, спрямовані на запобігання небажаній події;
- Директивні, спрямовані на виявлення та мінімізацію наслідків негативних подій, що вже сталися.

Для зниження ступеня ризику застосовуються різні прийоми, наприклад: договірна форма (складання договорів дозволяє нам застрахуватися у разі настання будь-яких моментів; гарантії угоди); диверсифікація (процес розподілу капіталу між різними об'єктами вкладення, які безпосередньо пов'язані між собою); формування резервів; страхування та перестрахування за рахунок коштів, що сплачуються застрахованими особами; придбання додаткової інформації про вибір та результати; лімітування (встановлення граничних сум витрат, продажу, кредиту тощо).

Таким чином ми з вами розуміємо, що підприємницький ризик виступає в ролі важливого механізму в роботі фірми або підприємства. Він необхідний, тому що завдяки йому (за правильного управління) відбувається розвиток як управлінського потенціалу, так і виробничої сфери.

Література:

1. Олійник Л.В., Скідченко А.О. Аналіз шляхів подолання підприємницьких ризиків на прикладі ТОВ «НОВА ПОШТА». *Економіка і організація управління*. 2020. № 2(38). С. 68–80.

2. Бриндзя О.З. Врахування економічного ризику в управлінні підприємством. *Ефективна економіка. Електронне наукове фахове видання*. 2014. № 1. С. 16–18.